

فیشه که شیته

سادقی چوپهک
له فارسییه وه: سه رهنگ عه بدولر حمان

بازاره چکۆله که ی گوند ئاوپرژین کرابوو، هه وایه کی فیتنک به ژیر دارچناریکی گه وهدا که سیبه ری بو ئه سستیلتیک کردبوو، ده سناییه وه، گولاویکی شیدار به سه ر پووی گاشه به رده کانی مهیدانه چکۆله که ی ژیر دارچناره که دا په رش ده بوو، کۆمه لیک دوکانی نزم و نه وی و کوور به ده وری مهیدانه که دا دانرابوون.

جووتیار و کریکاران کۆمه ل کۆمه ل و ماندوو و لاواز له ده وری مهیدانه که دانیشتبوون و چارۆکه نانه کانیان له به رده میاندا کرابوو وه و نانی نیوه پۆیان ده خوارد، رۆژ رۆژی چایچییه که بوو، شنه بای شله تینی جوژهردان خه وی له چاوان ده تۆراند.

کتوپر مهش حه یده ری به قال هاواری کرد و به و ته له مشکه ی که به هه ردوو ده ست و دوور له خۆی گرتبووی، له نیو دوکانه که یه وه رای کرده ده ره وه له به رده م دوکانه که ی خۆی داینا، له خۆشیاندا ئۆقره ی نه ده گرت و ده سته کانی به یه که دا ده هینا و هه لپه هه لپی بوو به ده ور و خولی ته له که دا، له نه ره نه ری مهش حه یده ر خه لک جموجوولی پیکه وت و دوکانداره کان ده ستیان له ئیش هه لگرت و به ره و لای ته له مشکه که هوروژمیان برد.

مهش حه یده ر بزه ی ده هاتی و شادمانی به روخسارییه وه دیار بوو، نانه وا و نالبه ند و کورتاندروو و مزگه ر و گولا و فرۆش به قۆلی هه لمارا و یه خه ی کراوه و چاوانی مۆله ق وه ستاوه وه به بیینی ته له که له خۆشیاندا مه ست بوون.

«ئاوها ئاخرییه که ی که وته داوه وه، ئاخرییه که ی سکی گیانی له ناو برد، خوا له باوکی سولتونلی خۆشبیته که وتی گوتی سووتا و بخه ره نیو ته له که وه، جاریک هه لبه زیته وه کولله، دوو جار هه لبه زیته وه کولله، ئاخرییه که ی ده تگرم کولله، به لام سه یرکه به قه ده ر پشیله به که، وانیه ؟»

کهس نه یده توانی مشکه که له سه ره وه را ببینی، ته له که قه به و ئه ستوو بوو، له پینج لاوه به ته خته داپۆشرا بوو، ته نیا

له به درده میوه چه نښه پرینگی باریکی پتو بو که وهک نښه پرینگه کانی درگای زبندان چه کمه جیبی بوو سهرو خواری ده کرد، کونیکي بچووک به قه دهر شاهیه کی سپی له سهر ته له که بوو که ده بوو له ویتو سهیری نیو ته له که بکه ی و کهس نهیده بیینی تا بزانییت که «به قه د پشیله یه که».

مهش حهیدره به پاریزه وه وهک نه وهی دهست به قاسه ی داهاتی دوکانه یدا بهییت ته له که ی به ههردوو دهستی له سهر زهوی بهر زکرده وه، یه کهم جار له کونه که یه وه سهره تاتکیی بو کرد و سهری خو ی برده پیش و هینایه دوا تا جوان سهیری نیو ته له که بکات، پاشان ته له که ی روویه پرووی ده موچاوی گرت و له پشت نښه پرینگه کانه وه له مشکه که ورد بووه وه.

مشکی خه په توله ی چلکن ده مو قه پوزی به دیواری ته له که دا ده کیشا و هه ناسه برکیی پی که وتبوو، سمیله کانی ده له رزین. گوتیزیکی دوو که لای نیوه خوراویش له نیو ته له که دا که وتبوو.

وهک بلتی پاش نه وهی که که وتبووه داوه وه، نیتر ناره زووی خواردنی نه مابیت.

مهش حهیدره به شادمانییه وه سهری له سهر ته له که هه لگرت و وهک بلتی خواردنیکي به تامی خواردین، به دلخوشییه وه سهری راوه شانند، پاشان ته له که ی به ههردوو دهستی وهک جامی هه رسه دای به کلاوچن که له ته نښته وه بوو وتی:

«مهش عه باس توخوا سهیر بکه، به قه دهر به رخیکه، وانیه؟ بو پلاو خوشه! وایه»

کلاوچن به ناره زوویه کی زوره وه ته له که ی وه رگرت و دهسته خه په توله کانی، که فی سابوون و کولکی پیوه نووسابوو چاوانی بو نیو ته له باریکه که زهق کرده وه، مشک به ترس و سهرگه رانیه وه له نیو ته له که دا خو ی خریده کرده وه له سهر دوو قاچی راده وهستا، خو ی به دیواره که دا ده کوتا و گازی له نښه پرینگه باریکه ناسنه کانی ده گرت، ته له که بوگه نی لی دهات، بونی نه مه دی ته پرووی که پروای لی دهات، ته له که دهستی به دهستی ده کرد، مزگر به ناره زوویه کی زوره وه ته له که ی له کلاوچن وه رگرت و کورتاندروش له مزگر و نالبه ندیش له کورتاندروی وه رگرت، زه ندرمه یه ک ریزی قه ره بالغییه که ی تیکدا و هات ته له که ی له دهست

گولا و فروزه که وه رگرت و موره یه کی لی کرد. مهش حهیدره له په شوکا ویدا وهک نه وهی بلتی که خه ریکه ماله که ی تالان ده کن، ته له که ی له دهست زه ندرمه که رفاندو وتی:

«بیکه له رای خوا بده ره وه، وازی لی بیته بچیتته وه سهر شوینی یه کهم جاری، خو سی مانگه گیانم ده رچوو تا به گیرم هینا.»

زه ندرمه که تورپه بوو وتی: «خو قابیله نایخوم، توش نه سپی له گیرفانتدا سه وزه له خانم ده لیت.»

مهش حهیدره هیچی نه گرت و دیسانه وه روانییه وه مشکه که، دووباره ته له که له نیو قه ره بالغییه که دا و له سهر زهوی دانرایه وه، پوسته چیه ک و جه له بچییه ک و چند جووتیاریکیش هاتنه نیو قه ره بالغییه که وه، ته نکه ره نه وتیکی گورهش له رتو به گیش و راسته و خو چوه ته نیشته په مپی به نزینه که راوه ستا و لوله سونده که ی نا به عه مباره که وه و وهک دایکیک که مه مکی ده خاته ده می منداله که یه وه، پیوه ی نووسا.

مهش حهیدره چاوی له سهر ته له که هه لته ده گرت و ریشیکي خه نه یی و بزراکاو و چلکنی هه بوو، دوو چاوی خیلش وهک چاوی مه غوله کان به سهر روومه ته خره کانییه وه نووسابوو. تاقه تی نه بوو دیسانه وه ته له که هه لگرتته وه له پشت میله زهنگا و یه کانه وه ته ماشای مشکه که ی ده کرد، پاشان به شادییه وه وتی:

«نیستا ده بیت هم حه رامزاده یه به جو رتیک سه رن گوم بکه م که تو و بنه چه ی له زهوی بیی، نه مه منی هه راسان کردوه، ژبانی لی تال کردووم، پیسته په نیرتیکي به ته وای خه سار کرده وه، هه رچی سابوونم هه بوو جو بیه تی و کرده یه تی به خو ل، پاشان پرووی کرده نالبه ند و وتی: نیستا تو ده لیتی چی بکه م باشه که بیسته په ند بو مشکه کانی تریش؟»

نالبه ند که دووره په ریز وه ستابوو، خو ی به که سیکي زور گرینگ ده زانی، لچ و لیوی کو کرده وه وتی: «ناسانه، تو رتیک درگای ته له که بهر زده که یه وه هه رکه کلکی له ته له که هاتده ره وه درگای ته له که داده گرینه خواره وه، پاشان توند کلکی ده گرین و له ته له که ده یه یینه دهره وه، هه لیده سوورینین و وای ده کیشین به زه ویدا که حهوت پشتی خو ی به چا و بیینی.»، پاشان خو یشی گالته ی به م

پیشنیاره‌ی خوئی هات و به‌زهرده‌خه‌نه‌وه پروانیسه
قه‌ره‌بالغیبه‌که تا بزانی ئه‌وان ده‌لین چی .

کورتاندروو که یفی به بیرورای نالبه‌نده‌که نه‌هات و
دانا‌یانه وتی: «نا، نا، بهم چه‌شنه باش نیسه، ئه‌مه
مشکیکی ئاسایی نیسه، مه‌گه‌ر نابینی به‌قه‌ده‌ر
پشیله‌یه‌که. خو ئه‌مه به‌چکه‌مشک نیسه که بتوانین
کلکی بگرین و هه‌لیسوورینین. له‌م باره‌یه‌وه ده‌بیت
هه‌روه‌ک مه‌ش که‌ریم وتی: ده‌رگای ته‌له‌که به‌هیواشی
به‌رزیکه‌ینه‌وه هه‌ر که کلکی هاته‌ده‌ر ده‌رگای ته‌له‌که
به‌ره‌للا بکه‌ین، پاشان دیسانه‌وه هیواش هیواش ده‌رگای
ته‌له‌که به‌رزیکه‌ینه‌وه به‌هیواشی مشکه‌که رابکیشینه
ده‌روه، هه‌ر که نیوه‌ی له‌شی له ته‌له‌که هاته‌ده‌ر ده‌رگای
ته‌له‌که ئه‌ونده به‌هیز له‌سه‌ر بربره‌ی پشتی دابده‌ینه‌وه که
پشتی بشکیتنی، پاشان بیه‌تینینه‌وه ده‌روه به‌ره‌للا نیو
کولانی بکه‌ین، خو ئه‌گه‌ر پشتی بشکی ناتوانی رابکا،
به دوو ده‌ست به‌رپیدا ده‌روا نیوه‌ی له‌شی به‌دوای خویدا
را‌ده‌کیشی، پاش ئه‌وه‌ی که جوان ته‌ماشامان کرد، ئینجا
یه‌ک پیله‌قه‌ی پیاده‌کیشین و ده‌یتو‌پینین...»

کلاوچن قسه‌کانی به کورتاندروو بری و وتی: «نا، بهم
جو‌ره باش نیسه، جیقی ده‌ردیت، دل‌مان تیک ده‌چیت.»

مه‌ش حه‌یدهر وتی: «ته‌له‌که‌ش گلاو ده‌بیت.»
کورتاندروو وتی: «ته‌له‌که ئیستاش گلاوه،
هه‌رچه‌ندیک ئاوشی پیدا‌بکه‌ی پاک نابیته‌وه.»، ئینجا
دل‌گران بوو.

ژهنده‌رمه وتی: «من تیرهاو‌پیتکی شاره‌زام و
سووتووی جگه‌ره له دووری سه‌د هه‌نگاوه‌وه ده‌هه‌نگیوم،
ئیه‌وه پرۆنه دو‌اوه، یه‌کیک ده‌رگای ته‌له‌که بکاته‌وه، هه‌ر
که له ته‌له‌که رای کرده ده‌روه فیشه‌کیکی وای پیوه‌ده‌نیم
که ده‌ستبه‌جی تو‌زی بچیت به ئاسماندا، به‌لام دواتر
پاره‌یه‌کی جوانیشم بی‌ده‌ن.»

شاگرد شوفیره‌که که به‌ده‌می داچه‌قاو و پیکه‌نینیکی
گالته‌جاریبانه‌وه سه‌یری نیو ده‌می ژهنده‌رمه‌که‌ی ده‌کرد،
وتی: «حه، هه‌رکه له ته‌له‌که هاته‌ده‌ر راسته‌وخو ده‌چیته
سه‌ر شوینی یه‌که‌م جاری، سه‌ر پیسته‌هه‌نیره‌که، ئه‌ری
به‌خودا، تو‌ش له شوینیکی باش فیشه‌کی پیوه‌ده‌نیتی.»

ژهنده‌رمه‌که تووره‌بوو، مؤرپه‌کی له شاگردی شوفیره‌که
کرد، ژهنده‌رمه‌که خه‌لکی ناوچه‌که‌بوو، شاگردی
شوفیره‌که‌ش تارانی بوو، ژهنده‌رمه‌که حسابی بو‌ده‌کرد و

له زمانی ده‌ترسا.

ده‌نگی نووساوی نانه‌وا بیده‌نگی شکاند: «سه‌ری
خوتان مه‌یه‌شین، بده‌نی بیخه‌مه نیو ته‌نوور و بپرتیه‌وه،
جاریکیان به‌چکه پشیله‌یه‌ک که زور جارپسکه‌ر بوو،
خستمه نیو ته‌نووره‌وه و بو‌خوی هه‌لقرا، هیچی لی
نه‌مایه‌وه.»

پوسته‌چی هه‌لیدایه: «کی گسانی بی به‌خشیوه، ده‌بی
هه‌ر ئه‌ویش لیتی بسه‌نیته‌وه، گوناحه، کاریکی خراپت
کردوو.»

نانه‌واش به فیزیکه‌وه وتی: «که‌فاره‌ته‌که‌یم داوه. (ده
شاهی) م به سوال‌که‌ر دا.»

وه‌رزیتیک که پاروو نانیکی سه‌نگه‌کی له نیو
ده‌ستیدا هه‌لپیشابوو وتی: «با شیشیکی درپژ به‌تین
هه‌روا له‌نیو ته‌له‌که‌دا سکی بدرین.»

شاگردی شوفیره‌که وتی: «له هه‌مووی باشتر ئه‌مه‌یه که
نه‌وتی پیدا بکه‌ین و ئاگری تیه‌رده‌ین، له‌شاری ئیمه
هه‌رکاتیک مشک ده‌گرین، ئاگری تیه‌رده‌ده‌ین، هه‌روه‌ک
فیشه‌که شیتته راده‌کات.»

هه‌موو بیده‌نگ بوون، مه‌ش حه‌یدهر که مشکه‌که هی
ئه‌و بوو، وه‌ک سه‌روه‌تیک خوی که پرۆیاگه‌نده‌ی
خاوه‌نداریتی بو بکا و دل‌خوش بوو به‌م پیشنیاره‌ی
شاگرد شوفیره‌که‌و وتی: «ئای که شتیکی باشت گوت،
هه‌ر ئیستا واده‌که‌م.»، پاشان راپکرد و چوو ده‌نیو
دو‌کانه‌که‌ی و شووشه‌ نه‌وتیک که ره‌حه‌تیه‌کی ژه‌نگاوی
به‌سه‌ریه‌وه له‌قه‌له‌قی بوو، هی‌نا.

شاگرد شوفیره‌که وتی: «لیتی گه‌رپین بو من، وای لی
بکه‌م.» که‌س قسه‌ی نه‌کرد، مه‌ش حه‌یدهر وتی: «راست
ده‌کات، لیتی گه‌رپین خوی وای لی بکات، به‌لام
به‌قوربانت بم نه‌هیتلی رابکات.»

شاگرد شوفیره‌که چوو ته‌نیشته‌ته‌له‌که و له‌کاتیکدا
که به‌ره به‌ره ده‌رگای ته‌له‌که‌ی ده‌کرده‌وه وتی: «دل‌نیابه،
ئه‌گه‌ر گورگ بیت، ناتوانیت له‌ده‌ستم رابکات، بو مه‌گه‌ر
به‌ده‌ست خو‌یه‌تی؟»

پاشان ئه‌وکاته‌ی کلکی مشکه‌که له‌لای ته‌له‌که
هاته‌ده‌ر، ده‌رگای ته‌له‌که‌ی داگرته‌ه‌وه‌وه به‌هیواشی
گوشاری خسته‌سه‌ر کلکی، مشکه‌که‌چند جیکه
جیکیکی که‌می لیه‌هات و شاگرد شوفیره‌که رووی کرده
مه‌ش حه‌یدهر و وتی:

«سه‌برکه. من کلکی ده‌گرم و ده‌بیه‌نمه ده‌روه، توش ده‌بیت خیرا نه‌وتی پیدا بکه‌یت.»، پاشان رووی کرده ژه‌ندرمه‌و وتی: « توش واز له‌ته‌قه‌کردن بهینه‌و شقارته ناماده بکه، هر که مه‌شه‌دی نه‌وتی پیدا کرد توش شقارته‌ی لی بده‌و ئیتر هه‌قت نه‌بیت، خوله‌کیتک دواتر له دۆزه‌خ سه‌رده‌رده‌کات.»

ئینجا به یه‌ک جووله کلکی مشکه‌که‌ی گرت و له ته‌له‌که‌ی هینایه‌ی ده‌ر و به‌سه‌ره‌وژیری به‌رزی کرده‌وه، ئەوانه‌ی که نزیک‌ی ته‌له‌که‌ی بوون، کشانه‌دواوه! مشکه‌که‌ی پشتی ده‌نووشتانه‌وه‌و سه‌ری وهرده‌چه‌رخاند که ده‌ستی شاگرد شو‌فیره‌که‌ی بگه‌زیت، شاگرد شو‌فیره‌که‌ش رایده‌وه‌شاند و نه‌یده‌هیشته سه‌ری به‌رز بکاته‌وه، خوین له‌ده‌م و قه‌پۆزیه‌وه ریچکه‌ی به‌ستبوو، ده‌ست و پی‌ی پاک و شور‌او بوو، مووه‌کانی نه‌رمه‌ شه‌پۆلیان ده‌دا، چاوه‌ خری و ره‌شه‌کانی ترسیان لی نیشتبوو، له‌پی ده‌ست و پی‌ی وه‌ک ده‌ست و پی‌ی ئاده‌میزاد وابوو، به‌ده‌ست و پی‌ی مندالی ساوا ده‌چوو.

مه‌ش حه‌یدهر له‌شپرزه‌بیدا شووشه‌ نه‌وته‌که‌ی به‌سه‌ر مشکه‌که‌دا رشت، به‌لام مشکه‌که‌ی جوولا و نیوه‌ی نه‌وته‌که‌ی رزایه‌ سه‌ر زه‌وی، ژه‌ندرمه‌که‌ی خیرا شقارته‌ی لی دا و نای به‌ژیر ده‌م و قه‌پۆزی مشکه‌که‌و له‌گه‌ل گری گرت، شاگرد شو‌فیره‌که‌ی فرییدایه‌ سه‌ر زه‌وی.

خه‌لکه‌که‌ی به‌په‌له‌ و ترسه‌وه مه‌یدانه‌که‌یان بو‌راکردنی مشکه‌که‌ی چۆل کرد، مشک وه‌ک ئەسته‌یره‌یه‌کی کشاو که شه‌وی هاوین له‌ئاسماندا گری بگرت، کلپه‌ی کرد و ناچار رای کرد، وه‌ک بلتی نه‌خۆشی کولپرا که‌وتبیته‌ نیو خه‌لکه‌که‌وه، هه‌موو رایان کرد.

مشک وه‌ک فیشه‌که‌ی شیتته‌ بو‌ی ده‌رچوو تا گه‌یشتته‌ ژیر ته‌نکه‌ره‌ نه‌وته‌که‌ی و خه‌لکه‌که‌ی هیشته‌ پیرا نه‌گه‌یشتبوون رابکه‌ن که ته‌نکه‌ره‌ نه‌وته‌که‌ی به‌ده‌نگی برووسک ئاسا ته‌قییه‌وه‌و بارانی به‌نزینی گراوی به‌سه‌ر خه‌لک و دو‌کانه‌کاندا باری و به‌دوای ئەویشدا کتوپر عه‌مباری به‌نزیخانه‌که‌ی وه‌ک بۆمب ته‌قییه‌وه‌و لافاوی گراوی به‌نزین وه‌ک ئەژدیها که‌وته‌ دوا‌ی خه‌لکه‌ی راکردووه‌که‌ی نیو گوند.

سه‌رچاوه: کتیبی (انتری که‌ لوگی اش مرده‌ بود و چند داستان دیگر از صادق چوبک)، انتشارات نگاه، ۱۳۸۵، تهران.